

РАТ У СИРИЈИ – КО СВЕ РАТУЈЕ, СА КОЈИМ ЦИЉЕМ И ПРОТИВ КОГА

Винко ПАНДУРЕВИЋ
сеп 3, 2016

Ради лакшег разумевања рата у Сирији, који се води већ скоро шест година, послужићемо се врло кратком анализом односа власти, политике и рата. Власт се у савременом друштву, односно у одређеним државама заснива на односу снага установљеном у рату и кроз рат у одредивом историјском тренутку. Истина је да политичка власт зауставља рат и да настоји да уведе мир у друштво, али савремени процеси у свету указују на то да је разлог уклањања последица рата настојање да се неутралише неравнотежа која се појавила у коначној бици рата. На тај начин власт у некој врсти тихог рата уписује остварени однос снага у рату и спроводи га у институције. Зато Мишел Фуко (француски филозоф и теоретичар), сматра да је рационалније власт посматрати и анализирати на основу појмова борба, сукоб или рат него на основу појмова цесија, уговор, отуђивање итд. Зато он сматра да је „власт рат настављен другим средствима“, чиме се обрће Клаузевицева реченица да је „рат наставак политике другим средствима“. То значи да политика потврђује и обнавља неравнотежу сила које су учествовале у рату. Обртање Клаузевицевог схватања рата значи и то да политичке борбе, сукоби поводом власти, са влашћу и за власт унутар „цивилног мира“ треба тумачити као наставак рата. Такође, значи и да се коначна одлука доноси само кроз рат, тј. употребу силе, при чему оружје треба да буде судија.

Можда је Сирија најбољи пример за потврду ове кратке анализе односа политике, власти и рата, те сталне неравнотеже, која настаје у коначној бици рата.

Знамо да је Сирија постала независна република 1946. Да је демократска власт срушена од стране пучиста уз помоћ САД већ 1949. Затим су се у истој години десила још два војна пуча. Онда се устанком против војне власти 1954. власт враћа грађанима. Сирија је била у унији са Египтом, из које је иступила 1961. Поново се дешава државни удар 1963. и на власт долази Бас партија, да би се 1966. десио још један државни удар, и коначно 1970. тадашњи министар одбране Хафиз ел Асад је дограбио власт и прогласио себе за председника и на тој позицији је остао све до смрти 2000. У периоду власти Хафиза ел Асада у Сирији неможемо рећи да се радило о демократском систему власти, односно о парламентарној демократији. Била је то власт и мир у чијим темељима је дубоко лежала прошлост и резултати свих предходних сукоба.

Хафиза ел Асада на власти у Сирији замењује његов син Башар ел Асад, који је одмах посегнуо за недемократском мером, променивши одредбу Устава и смањивши број година за председника са 40 на 34, како би он могао преузети власт. Доласком на власт Башара ел Асада појавиле су се наде за политичким и социјалним реформама, међутим резултати су били скромни. Политички противници су хапшени и њихови захтеви за слободним изборима су угушени. Такође растао је и сукоб са Курдима који насељавају североисточни део Сирије. Стање људских права и грађанских слобода је било слабо. Упоредо са свим наведеним дошло је и до пада привредног раста, пораста незапослености и пада животног стандарда.

У таквом стању Сирију затиче арапско пролеће. Тако да већ почетком 2011. долази до првих напуклина у политичком систему, позива на демонстрације, које упућује и организује Реформистичка странка Сирије са седиштем и подршком у САД. Променом укупне ситуације на Блиском истоку и на северу Африке, падом низа дугогодишњих режима у грађанским протестима или у грађанском рату, судбина Сирије постаје врло неизвесна.

Отворена побуна и демонстрације које су избиле у неколико сиријских градова, небивају угушени и не долази до смиревања ситуације. На сцену ступају наоружани демонстранти и сукобљавају се са сиријском војском. Покушај да се немири угуше оружаним путем није успео. И ево већ скоро 6 година имамо крвави рат у Сирији.

Да видимо ко, са којим циљем и против кога ратује у Сирији.

Уколико би смо рат у Сирији посматрали као нешто што се тиче само Сирији, онда би смо начинили велику грешку. Није лако набројати све сукобљене стране у рату у Сирији, како оне које су аутохтоне, са простора Сирије, тако и оне које су умешане у тај сукоб из вана, а бораве на територији Сирије и оне које индиректно учествују у том сукобу, дејствима са дистанце, из ваздушног простора или пак пружајући подршку информативном, обавештајном, политичком, дипломатском и логистичком смислу.

Погледајмо о којим сукобљеним странама је реч:

1) **Сиријске оружане снаге** – Асадове снаге, регуларна Војска Сирије (Армија Сирије, Сиријска ратна морнарица, Сиријско ваздухопловство, Сиријска републиканска гарада.). Асаду војну подршку пружају Русија, Иран, Куба. Политичку подршку му пружају Белорусија, Кина, Северна Кореја, Ирак, Венецуела, Египат (од 2015.). Као што може видети све земље које подржавају Асада на било који начин, имају супростављене интересе и циљеве са САД, скоро на свим пољима државног и политичког деловања.

2) **Сиријска опозиција** – Побуњеничке снаге, Слободна сиријска армија (Сиријска ослободилачка армија, Ливаа Ал-Умма). **Економску, логистичку и војну помоћ им пружају: САД, Турска, Катар, Саудијска Арабија, Велика Британија.**

3) **Исламска држава** – Ал Нусра, Ирачка Ал Каида, Татах ел Ислам, Арара ел Шам и Сукур ел Шам. Отворену подршку им не пружа ниједна држава, мада постоје информације да су их **САД у једној фази снабделе са оружјем.**

4) **Сиријски Курдистан** – Западни Курдистан – Курдски врховни савет (Народне одбрамбене јединице). Политичку и војну помоћ пружају им Ирачки Курдистан, **САД, ВБ, Канада, Француска, Аустралија, Саудијска Арабија, Катар, Јордан, Бахреин, Русија и др.**

Поред тога што смо навели одређене земље које пружају политичку, економску и војну подршку наведеним сукобљеним странама, као стране у отвореном оружаном сукобу, односно у рату у Сирији можемо између осталих сматрати и **САД, Русију, Турску.**

Скоро да нема земље у свету која неиспољава интерес за рат у Сирији, или пак да се тај рат не дотиче у геополитичком и војно-стратешком смислу већине земаља света. Мало је земаља у свету које имају индивидуалну-независну позицију када је реч о рату у Сирији. Скоро свака од земаља света кроз одређене формалне или пак неформалне одбрамбене савезе посматра рат у Сирији.

Погледајмо који су основни ратни циљеви сукобљених страна у рату у Сирији.

Сиријске оружане снаге Башара ел Асада, полазе од основног уставног начела и задатка Оружаних снага, а то је одбрана интегритета и суверенитета земље, очување уставног поретка и успостава мира у земљи, и на тај начин одржање на власти Башара ел Асада. **Остваривање овога циља подразумева војно неутралисање и уништење Исламске државе, пораз курдских снага и спречавање отцепљења дела територије Сирије, који насељавају Курди, пораз Сиријске опозиције – Сиријске ослободилачке армије, њихово отпуштање и враћање мира у земљу.**

Исламска држава Ирака и Сирије (ИСИС), која је првобитно формирана као милитантна група, која **своје корене вуче од сунитских фундаменталистичких група, које су почетком 2004. настале у Ираку након америчке инвазије,** и водиле су борбу против америчких инвазионих снага. Након повлачења САД из Ирака и избијања рата у Сирији ИСИС проширује своје активности на запад и ступа у савез са другим исламистичким групама, али непосредно добија оружје од САД и њихових савезника.

У то време САД рачунају на ИСИС као снагу за борбу против Асада у Сирији. ИСИС успева освојити велике делове територије Ирака и Сирије и постаје значајан фактор у грађанском рату у Сирији. **Њихов основни циљ је планетарних размера, стварање исламске државе и калифата и увођење шеријатских закона владања светом.** Конкретно у Сирији настоје извојевати војну победу и прогласити целу Сирију делом будућег Калифата.

Сиријска опозиција – Сиријска ослободилачка армија, представља оружане формације опозиционих политичких снага у Сирији. **Уз свесрдну помоћ САД, Турске и неких других арапских и западних земаља, као основни циљ имају рушење власти Башара ел Асада и формирање како они кажу „слободне демократске Сирије“.** Циљеви Сиријске опозиције су идентични циљевима САД и других њихових помагача. Уколико би ове снаге победиле у рату у Сирији онда би била формирана још једна нова влада и држава по жељама САД, и то би била још једна полога за САД за њихово лакше деловање на блиском и средњем истоку и потискивање Русије из тога региона. Јер за САД нема коначног завршетка започетих процеса арапског пролећа док се не реши проблем у Сирији, који се зове Башар ел Асад.

Сиријски Курдистан – Западни Курдистан са својим народним ослободилачким јединицама води значајну борбу против ИСИС, а истовремено води и борбу за аутономију Курда у Сирији, за властити ентитет, или пак за уједињење свих Курда који живе у три државе на североистоку Сирије, Западу Ирака и југоистоку Турске.

Дакле ко је коме главни непријатељ у Сиријском грађанском рату.

За Башара ел Асада главни непријатељ су терористичке снаге у које он убраја и ИСИС и Снаге сиријске опозиције, а као мању претњу види Курдске снаге, посебно док се оне успешно боре против ИСИС. Истовремено као своје непријатеље Асад види и САД, које директно помажу и подржавају сиријску опозицију и настоје да га свргну са власти. Такође је и Турска велики непријатељ за Асада. Турска помаже снагама сиријске опозиције заједно са САД, али се борби против Курда, који настоје изборити курдску државу заједно са ирачким и турским курдима.

За ИСИС су сви непријатељи који неприхватају Калифат. Захваљујући војним успесима у Ираку и Сирији, ИСИС планира и успева да активира своје многе симпатизере и чланове који живе на западу и у Европи, и да води прљави рат против цивила широм света, искључиво кроз најужасније терористичке акте.

За снаге сиријске опозиције главни непријатељи су Асад и ИСИС. За Курде главни непријатељ је ИСИС, затим мања претња су снаге Асада, али значајна претња им је Турска.

Каква је позиција спољних подржавалаца и помагача сукобљених снага у Сирији.

Да ли се на основу обима и начина ангажовања војних снага држава као што су САД, Русија, Турска, многих арапских земаља, земаља ЕУ, може говорити о новом светском рату, или пак о уводу у тај рат.

Иако се рат територијално води на ограниченом простору, обзиром на постављене циљеве актера у рату, ангажоване државе и војне снаге, те начин дејства и крајње последице онда се може рећи да је реч о рату светских размера, у коме се одмеравају концепцијске, моралне и физичке компоненте војне моћи најјачих земаља света.

Какве су позиције **САД и НАТО, Русије и Турске** када је реч о рату у Сирији.

САД, као и друге важне чланице НАТО одиграле су пресудну улогу у отпочињању арапског пролећа, и изазивању **спирале насиља**. Једна од тих последица јесте и значајан допринос настанку и јачању снага ИСИС и њихова умешаност у рат у Сирији. Пошто су САД одиграле важну улогу у политичком и војном организовању и консолидовању снага опозиције, као главних носиоца и субјекта обарања режима Башара ел Асада, оне су наставиле са активном улогом наоружавања, опремања и обучавања, те политичког и дипломатског промовисања будућих нових снага које би требало да владају Сиријом.

САД су се на бази њихових раније прокламованих начела мешања у унутрашње ствари суверених држава у име „заштите људских права и грађанских слобода, те легалног свргавања диктаторских режима у свету“ отворено ушле у оружани сукоб у Сирији, на страни опозиционих снага. Истине за вољу САД су отпочеле ваздушну кампању авиоудара на снаге ИСИС. Ти ваздухопловни удари су били прецизно планирани и извођени, тако да су снаге ИСИС које су у се сукобљавале са Асадовим снагама, и које су им наносиле велике губитке, биле поштеђене америчких авиоудара. Поред војног-оружаног ангажовања снага САД из ваздуха и са дистанце по Асадовим снагама, као и логистичком и обавештајном подршком опозиционих снага, САД су интензивно радиле на стварању шире коалиције у арапском свету и на западу, против режима Башара ел Асада.

Значи главни противник-непријатељ САД у рату у Сирији су: Оружане снаге Сирије, снаге Асада, снаге ИСИС, као директни учесници у окршајима, а индиректни противници су им савезници Асада, а пре свих Русија.

Ангажовање војних потенцијала САД у Сиријском рату је супротно међународном праву. САД су се без позива Владе у Дамаску, укључиле у оружани сукоб у Сирији, нарушавајући интегритет и суверенитет земље.

САД су знале, ако се сукоб нерешити релативно брзо, да он може поримити регионални карактер и да ће се умешати и други светски играчи, а пре свих Русија.

Позиција САД у Сирији није лагодна. Ставри се одвијају и мимо њихове контроле. Подржавајући снаге опозиције у борби против Асада, и курдске снаге у борби против ИСИС, као и Турску у њеним ударима на положаје ИСИС, а против удара Турске на Курде, њихова позиција је крајње амбивалентна.

Основни циљ САД јесте свргавање Асада, успостава нове марионетске владе, окончање арапског пролећа у духу властитих интереса, држање Турске по страни од Сирије, после свргавања Асада, те покушај изналагања решања за курдско питање, које тангира три државе (Турску, Сирију и Ирак).

А као коначни циљ јесте избацивање Русије из региона и елиминсање њеног утицаја у арапском свету и приближавање руским границама са југа у регији такозваног „меког трбуха“ Русије, у склопу опкољавања Русије по плану „Анаконда“ – стискања и дављења Русије са свих страна.

У војностратешком и геополитичком смислу **Русија** је показала какву важност и за њу има Сирија и регион блиског и средњег истока.

Русија је имала и има своју војну базу у Сирији. Та база је успостављена на бази билатералних односа две државе Русије и Сирије уз поштовање свих међународних норми. Русија се морала укључити у сукоб у Сирији из више разлога: 1) ради заштите властите базе и властитих снага; 2) одлучујуће и безкомпромисне борбе против тероризма који се најдраматичније испољава у деловањима ИСИС; 3) као одговор на позива Владе у Дамаску да пружи помоћ властима Башара ел Асада у одбрани земље и очувања суверенитета државе.

САД и НАТО су очекивали да се Русија може укључити у сукоб у Сирији. Знали су да Русија располаже са респектабилном војном снагом у свим видвима војске и сферама њеног деловања, али су ипак били изненађени силином војних удара по снагама ИСИС у Сирији, организованашћу, операбилношћу, маневром и истрајношћу руских војних снага. Након онога што је Русија у војном смислу показала у Сирији, њен углед и респект у свету је порастао, како међу савезницима, тако и међу противницима.

Основни циљ војног присуства руских војних снага у Сирији јесте борба против ИСИС која представља део укупне борбе против тероризма, очување и учвршћивање своје војностратешке позиције у региону и спречавање комадање Сирије или стварање марионетске владе по мери САД, те ограничавање утицаја САД у региону. У случају пада режима Башаре ел Асада, или пак стварање нове Владе у Сирији без икаквог утицаја Русије, то ће за Русију бити пораз у региону, и поред великих успеха у антитерористичким операцијама против ИСИС.

Турска у рату у Сирији, такође има важне интересе. Основни циљ Турске јесте свргавање Асада са власти, затим формирање нове владе по њиховој мери, очување интегритета Сирије и спречавање Курда да се њихова борба из Сирије пренесе на тло Турске, међу турске Курде, како би се, спречио главни курдски циљ а то је стварање курдске државе од њихових етничких територија које се налазе у Сирији, Турској и Ираку. Турска настоји ојачати и проширити своју улогу у региону и бити главни регионални играч.

Шта рат у Сирији још показује, када је реч о **савезништвима**.

Асадов режим у Сирији на унутрашњем плану нема савезнике, осим оних који су тај режим увек подржавали, тј. владајућа партија, и Курди у ограниченом смислу када је реч о борби против ИСИС. На спољем плану има набројане савезнике, а главни је Русија. Опозиционе снаге на унутрашњем плану имају делимично савезнике међу Курдима, а на спољном, набројане савезнике, међу којима су кључне САД.

ИСИС има подршку од екстремних фундаменталистичких и исламистичких снага унутар Сирије и унутар исламског света. Делимично су подржавани од стране САД и Турске, бар у смислу да су их ове земље „штедиле“ у појединим фазама рата. Курде подржавају САД у борби против Асада и ИСИС. САД и Турска су квазисавезници, јер су им сукобљени интереси када је реч о Курдима, а комплементарни када је реч о обарању асадовог режима, а када је реч о борби против ИСИС ту је савезништво неискрено.

Сва ова савезништва су краткотрајна и врло крхка, осим савезништава између Русије и Асадовог режима, односно САД и опозиционих снага, јер се преко њих директно преламају односи и сукобљени интереси САД и Русије.

О савезништвима у сиријском рату, о коме је овде реч можемо говорити пре свега као фактичком, а не правном питању. Јер код настанка *ad hoc* савезништава, као у овом сукобу не инсистира се на никаквим уговорима о војном савезништву, иако су пожељни, али не и неопходан чин. Као што видимо да се сва ова набројана савезништва руководе политичким и другим интересима и да савезништва постоје док постоје и ти интереси. Нека од ових савезништава су и наметнута. Могућност избора савезништва има само онај ко савезништво намеће руководећи се својим интересима.

Дакле рат у Сирији у својој накнадној, односно завршној фази показује како се велике силе, које иако то неће признати, као архинепријатељи, надмећу и сукобљавају на туђој, за себе интересној територији, користећи туђу живу силу, експериментишући са новим доктринама и новим ратним системима, **само одлажу онај тренутак истине, када ће се морати директно сукобити.**

У сваком случају рат у Сирији има регионални карактер, али по својим одјецима на политичком, економском, војном и геополитичком плану има светски значај и карактер.

др Винко Пандуревић, генерал у пензији Војске Србије и ВРС